

Op de herfstkalender

Week van het bos 12 oktober 2014

De aftrap van de week van het bos vindt dit jaar plaats in het Mastenbos te Kapellen. In het bos vind je zowel topnatuur als prima bewaard militair erfgoed. Denk je bij de Eerste Wereldoorlog vooral aan het front aan de IJzer? Het Mastenbos bewijst dat je ook in andere provincies sporen van de Grote Oorlog terugvindt. Want zelfs 100 jaar later vind je er nog steeds overblijfselen van WO1 terug.

Kom met je familie naar het Mastenbos! Gidsen leiden je rond langs de loopgrachten en bunkers, doe mee aan het bosspel, verken de infomarkt en kom allerlei unieke materialen uit de Eerste Wereldoorlog (i.s.m. Defensie) ontdekken. Geniet van lekkere hapjes en drankjes en pik zeker de geweldige performance mee die Stijn Meuris speciaal voor de Week van het Bos heeft gemaakt.

Afspraakplaats: Starrenhoflaan 19, Kapellen. Er is een pendeldienst tot op het event. (ook vanuit het station in Kapellen)
Meer info: www.weekvanhetbos.be
Een organisatie van het Agentschap voor Natuur en Bos, Gemeente Kapellen en BOS+.

Cultuurhistorische wandeling 26 oktober 2014

Euwenlang was het s'Herenbos het decor voor jachtpartijen van adellijke families van het kasteel de Renesse in Oostmalle. Het bos werd ingericht als speelhof met vijvers, een bostheater, taxusdoolhof, verborgen gangen en andere geheimzinnigheden. Trek je wandelschoenen aan en kom de geheimen van dit oude bosgebied en zijn omgeving mee ontdekken. Geniet na bij een lekker drankje.

Afspraakplaats: op het einde van de Spuydreef, rechts op de zandweg aan de toegangspoort. **Vertrek** om 14u00. Zorg voor stevige stapschoenen. **Meer info:** www.rldevoorkempen.be

Dag van de trage weg

Trage wegen staan al enkele jaren opnieuw in de belangstelling. Dat zijn kleine wegen die een alternatieve fiets- of wandelroute vormen, vrij van autoverkeer. Ideaal voor jouw dagelijkse ritje naar de winkel, om de kinderen veilig naar school te sturen of gewoon om een wandeling te maken op een mooie herfstdag. In het weekend van 18 en 19 oktober worden trage wegen in de kijker gezet tijdens de 'Dag van de trage weg'. Op verschillende locaties in Vlaanderen kan je op stap langs trage wegen of zelf de handen uit de mouwen steken om trage wegen opnieuw toegankelijk te maken. Ook in de Voorkempen kan je op pad langs trage wegen.

BERENDRECHT - ZANDVLIEET - ANTWERPEN 19 oktober 2014

In Berendrecht en Zandvliet zijn er nog talrijke trage wegen. Je kan een uitgestippelde korte (3,5 km) of lange (11,5 km) wandeling maken. Het parcours is groten-deels autovrij en loopt door bos, heide, polder en dorp.

Afspraakplaats: Natuurgebied De Ruige Heide, Putsebaan 220, 2040 Berendrecht-Zandvliet-Lillo **Vertrek** op eigen tempo vanaf 14 uur tot 17 uur.
Meer info: www.antwerpennoord.be

KAPellen 19 oktober 2014

De Dappere Bottinekes organiseren een prachtige boswandeling (7 à 8 km) door het Mastenbos van Kapellen. Een gids geeft een stukje geschiedenis mee over het bos en de erfgoedrelicten. Daarnaast wordt ook verteld over de landschapsontwikkeling en de bosecologie.

Afspraakplaats: parking Sporthal 't Kooike Ertbrandstraat 58, 2950 Kapellen **Vertrek** 13:00u stipt.
Inschrijven verplicht via Joan Stallaert, T 0476 44 08 65, joan.stallaert2@telenet.be

WIJNEGEM - WOMMELGEM 19 oktober 2014

Er werd hard gewerkt om een verbinding te maken voor fietsers en voetgangers tussen de Krommelei te Wijnegem en de Doornaardstraat te Wommelgem. Nu deze klaar is nodigt het gemeentebestuur graag al haar inwoners uit om deze te komen inhuldigen. De gemeente trakteert op een glaasje.

Afspraakplaats: Aan de start van de trage weg Krommelei Wijnegem. **Vertrek** om 13u00, einde voorzien om 16 uur
Meer info: Tim Aerts, Gemeente Wijnegem, T 03 288 21 50, ruimtelijke.ordering@wijnegem.be,

ZANDHOVEN 18 oktober 2014

Op schattenjacht langs trage wegen in Pulderbos. Trage wegen herbergen heel wat natuur, in de bermen groeien bloeiende planten en schuilen dieren. Vaak gebruiken dieren trage wegen als verbinding tussen twee natuurgebieden. In Pulderbos, verscholen tussen de weilanden, liggen een aantal mooie zandpaadjes.

Op 18 oktober kan je langs deze trage wegen op speurtocht naar het leven op en rond deze paadjes. Met een beetje geluk vind je het juiste spoor naar de verborgen schat.

Afspraakplaats: Preventorium Pulderbos, Reebergenlaan 4, Zandhoven. **Vertrek** tussen 13u en 15u, de tocht duurt ongeveer 2 uur.
Meer info: T 03 312 87 11, info@rldevoorkempen.be, www.rldevoorkempen.be

Workshop wetgeving bos en natuur 20 oktober 2014

Al enkele jaren zaaien landschapsbeheerders in samenwerking met Regionaal Landschap de Voorkempen fauna-akkers in voor bijen en andere nectar- en stuifmeelzoekende insecten. Monotone hoekjes en akkerlanden krijgen zo heel wat meer natuurwaarde.

Er zijn veel vragen over de geschikte locatie en of je zomaar bestaande vegetatie mag verwijderen. Want soms heeft de bestaande situatie al heel wat natuurwaarde.

Om op deze en andere vragen een antwoord te geven wordt op 20 oktober een workshop georganiseerd over de bos- en natuurwetgeving. In samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos wordt de huidige wetgeving overlopen en aan de hand van voorbeelden verduidelijkt.

Afspraakplaats: Provinciaal Natuur- en Landschapshuis (NALAH), Kasteeldreef 55, 2980 Halle-Zoersel Start stipt om 19u00. **Inschrijven** is gratis, maar verplicht voor 17 oktober. Doelpubliek: alle eigenaars en beheerders die regelmatig werken in het landschap
Meer info: T 03 312 87 11, info@rldevoorkempen.be

Voor de volledige activiteitenkalender, neem een kijkje op onze website WWW.RLDEVOORKEMPEN.BE

COLOFON De Landschapskrant is een uitgave van het Regionaal Landschap de Voorkempen vzw. i V.U.: Ines Van Limbergen, Regionaal Landschap de Voorkempen vzw i Kasteeldreef 55 i 2980 Zoersel i T 03 312 87 11 i info@rldevoorkempen.be i www.rldevoorkempen.be
Oplage: 142 000 ex i Redactie: RL de Voorkempen vzw i Lay-out: Nadruk.be i Druk: Gedrukt met biologische inkt op FSC-gecertificeerd papier i Het Regionaal Landschap wordt financieel gesteund door de Vlaamse Overheid, Provincie Antwerpen, de stad Antwerpen, de gemeenten Brasschaat, Brecht, Essen, Kalmenhouth, Kapellen, Malle, Ranst, Schilde, Schoten, Stabroek, Wijnegem, Wommelgem, Wuustwezel, Zandhoven en Zoersel en de districten Berendrecht, Zandvliet en Lillo van de stad Antwerpen. De Landschapskrant wordt gratis verspreid bij alle inwoners van deze gemeenten en verspreid op centrale punten in de districten Deurne, Berendrecht, Zandvliet en Lillo van de stad Antwerpen.

REGIONAAL LANDSCHAP DE VOORKEMPEN
Tel.: 03 312 87 11 | info@rldevoorkempen.be | www.rldevoorkempen.be

Meer weten? www.rldevoorkempen.be

LIKE Regionaal Landschap de Voorkempen **OP FACEBOOK** | Schrijf je in op de **NIEUWSBRIEF** via info@rldevoorkempen.be

de
Voorkempen
REGIONAAL
LANDSCHAP

WAT IS DIT? ONDEK HET OP PAGINA 2

Voorwoord

De herfst is weer volop in aantocht. Prachtige herfstkleuren wachten je op, trek er op uit en neem deel aan één van onze herfstactiviteiten. Kom naar onze cultuurhistorische wandeling in het s'Herenbos te Malle waar we je terugsturen in de tijd, wandel mee langs trage wegen in Zandhoven of trap de week van het bos mee af in het Mastenbos te Kapellen. Neem snel een kijkje in de krant voor meer activiteiten en info.

Het afgelopen half jaar hebben we weer hard gewerkt aan het landschap van de Voorkempen. De collega's zijn op pad geweest om gemeenten, eigenaars en verenigingen in raad en daad bij te staan om de natuur- en landschapswaarden van de Voorkempen te behouden en toegankelijk te maken. In elke gemeente toverde we een verrommeld plekje om tot buitengewoon plekje. Door een aangepast beheer in het Drijhoekbos werd de terugkeer van de vleesetende plant zonnedauw een feit. Er werden poelen gegraven, enkele oude monumentale bomen werden onderzocht en op onze jaarlijkse zomerpicknick zetten we het domein De Renesse in Malle in de kijker.

Met onze acties hopen we steeds meer inwoners van de Voorkempen trots te maken op de streek waarin ze wonen, werken en ontspannen.

Veel leesplezier,

Rik Röttger
Voorzitter, Gedeputeerde van Leefmilieu

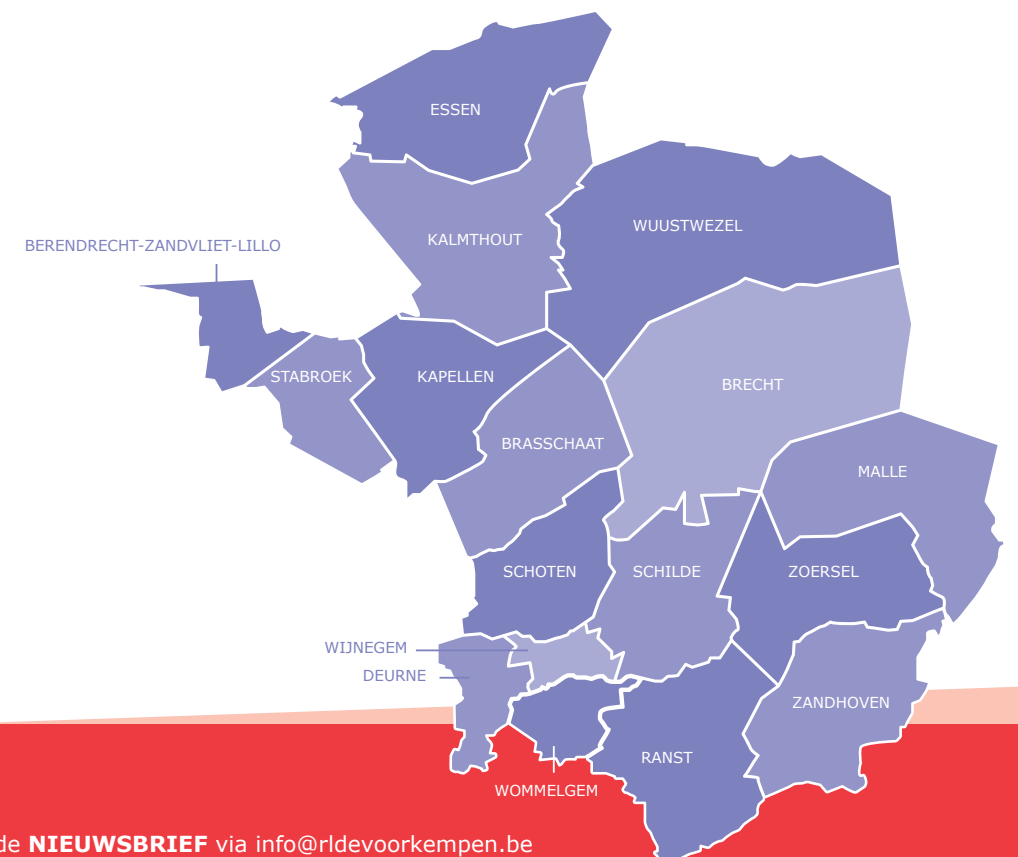
Wil je deze landschapskrant digitaal ontvangen?
Stuur dan een mailtje naar info@rldevoorkempen.be met als onderwerp 'Ja, ik ontvang graag de Landschapskrant digitaal'.

Regionaal Landschap de Voorkempen

... is een streek gekenmerkt door een zeer gevarieerd landschap met bossen, natuurgebieden, beekvalleien, heidegronden, uitgestrekte landbouwgebieden en heel wat waardevol historisch erfgoed zoals kastelen, parken en forten.

... is een samenwerkingsverband tussen de provincie Antwerpen, Vlaamse Overheid (Agentschap voor Natuur en Bos, Agentschap Onroerend Erfgoed), en de 16 aangesloten gemeenten, district Deurne, Berendrecht, Zandvliet en Lillo en tal van verenigingen uit de sectoren natuur, landbouw, jacht, toerisme en recreatie.

... werkt aan de bescherming en het beheer van het landschap van de Voorkempen en het vergroten van draagvlak voor natuur- en landschapszorg.

In beeld

Gezellige zomerpicknick

Een stralende zon, een uniek decor, een smakelijke picknick, muziekje op de achtergrond, een gezellige opkomst. Allemaal ingrediënten die van de Zomerpicknick in het Domein de Renesse te Malle een geslaagde editie maakten.

Samen met verschillende verenigingen werd een leuk programma aangeboden. Heel wat picknickers gingen op ontdekking in het park. Anderen bezochten het kasteel, gingen aan de slag om een kazoo te maken of een reuze zeepbel te maken. Even uitblazen kon op de picknickweide of al luisterend naar de verhalen van verteltheater Pulcinella. Meer info over dit domein: www.domeinderenese.be.

Eerste bijenhotel voor LemBifruit

Op vraag van LemBifruit plaatste de milieuraad van Ranst en Regionaal Landschap de Voorkempen een groot bijenhotel aan hun fruitbedrijf.

Het bijenhotel moet bijen lokken die helpen bij de bestuiving van de appel- en perenbomen. Omdat bijen ook buiten de bloesemperiode voedsel nodig hebben, werd er in het voorjaar al een houtkant met bloeiende struiken aangeplant en een bloemenakker ingezaaid.

Nieuw infobord langs Stripspoorlus

Aan de Kampweg tussen Wuustwezel en Brecht verscheen een nieuw infopunt van de stripspoorlus. Tuizentflood uit de strip Nero maakt hier kennis met het Natuurgebied het Marum en de aders die hier wonen. Samen met Junior Suske en Wiske en Tuizentflood kan je nog meer bijzondere plekken ontdekken in Brecht en Wuustwezel. De brochure van de stripspoorlus is te verkrijgen bij Toerisme Brecht en Wuustwezel.

© CREATIVE COMMONS - LANGE ZONNEDAUW MET GEVANGEN WATERJUFFERS

ZONNEDAUW, EEN PAREL VAN EEN PLANTJE MET EEN VREEMDE EETGEWOONTE

Vleesetende plant terug in drijhoekbos

Vleesetende planten spreken vaak tot de verbeelding, in tekenfilms of stripverhalen nemen ze vaak grote vormen aan die proberen onze helden op te peuzelen. In realiteit zijn ze iets minder spectaculair, ze leven meestal van insecten, zoals de zonnedaauw, een plantje dat je ook in onze streek terugvindt.

Het plantje is ook zeer klein, zodat veel wandelaars er aan voorbijgaan zonder het op te merken. Nochtans als je even de tijd neemt om de zonnedaauw goed te bekijken, is het best een fascinerend plantje.

Zonnedaauw vind je vooral op natte heide- en veengronden. Deze gronden bevatten maar heel weinig voedingsstoffen. Het plantje zoekt dus een deel van zijn voedsel op een andere manier dan met zijn wortels: het vangt en eet insecten. Daarvoor heeft zonnedaauw langwerpige tot ronde bladeren die aan de rand en bovenkant bezet zijn met 'tentakeltjes'. Deze tentakels scheiden overdag aan het topje een druppel kleverig vocht af. Dit lijkt op een dauwdruppeltje, maar verdampt niet als het warm wordt. De vochtscheiding neemt in de warmte juist toe. Er hangt dus een permanente dauwdruppel aan de tentakels.

De druppeltjes aan de tentakels trekken de aandacht van insecten die op de heide leven, vooral muggen, maar ook kevertjes en zelfs libellen. De dauwdruppeltjes

bevatten lijn en mierenzuur. De insecten raken dus snel vastgekleefd aan de tentakels, daarna lost het mierenzuur de eerste eiwitten van het insect op. Dat stimuleert de tentakels verteringsappen af te geven en ook naburige tentakels gaan naar het insect toe bewegen. De beweging van alle tentakels zorgt ervoor dat het blad zich oprolt rond het insect. Na enkele dagen blijven alleen de onverteerbare delen van het insect over, zoals het pantser. Het blad gaat open en het lege huidje wordt door de wind weggeblazen. Een paar dagen later beginnen de tentakels weer lijmdruppeltjes te vormen en zijn ze klaar om een volgende prooi te vangen. In Oud-Nederlands spraken men van sindaauw, waarbij later het deel 'sin' verkeerd geïnterpreteerd werd als zon en zo verbasterde de naam tot zonnedaauw.

ZELDZAAM?

Zonnedaauw groeit op kale plekken (vaak net geplagde bodems) in heide- en veengebieden. Deze heide- en veengebieden worden steeds zeldzamer. Ze geraken versnipperd door de aanleg van wegen of bebouwing of

ze verdwijnen door een gebrek aan beheer, waardoor grassen en later bomen de heide gaan overgroeien. Omdat de heide zeldzaam wordt, is ook de zonnedaauw een zeldzaam plantje. Het is dan ook beschermd in Vlaanderen. Als je het tegenkomt, mag je er wel van genieten, maar je moet het laten staan. Het plantje zou waarschijnlijk toch niet overleven in je tuin.

DRIJHOEKBOS

De Voorkempen was vroeger een groot uitgestrekt heidegebied. Op een aantal plekken vind je daar nog restanten van. Ook in het Drijhoekbos op de grens tussen Schilde en Zoersel vind je nog veel elementen van de vroegere heiden. Deze 'woeste gronden' werden eind 19de eeuw om economische redenen grotendeels bebost met naaldbout. In 2013 werkte Regionaal Landschap de Voorkempen samen met de gemeente Schilde een actie uit om één van die heiderelicten te herstellen. Het gaat om een open plek waar gageel en pijpenstrootje, dat is een grassoort, overheersten.

Gageel is een typische struik van natte, zure heidevelden. De gageelstruiken werden gekapt zodat ze vanuit hun wortels terug konden verjongen. Het pijpenstrootje werd gedeeltelijk verwijderd (plaggen). Op die plaats ontkiemde één jaar later nieuwe heide en ook zonnedaauw.

Gezocht!

Waardevolle landschapselementen voor een opknapbeurt

Wordt jouw erf omzoomd door oude hagen en heggen of is er nog een oude hoogstamboomgaard aanwezig? Ben je eigenaar van een weiland of akker met nog een poel, houtkant of oude (knot)bomenrij? Verdient het veldkappeletje op de hoek een opknapbeurt? Staan er op jouw eigendom nog monumentale bomen of drenten, een ijskelder of oude toegangspoort, ... die aan het aftakelen zijn?

Samen met ons landschapsteam willen we jou helpen bij het beheer en/of herstel van deze landschapselementen. Dit kan gaan van gratis advies, zoeken van subsidies tot het uitvoeren van onderhoudswerken en/of herstelwerkzaamheden. We werken steeds op vrijwillige basis.

Contacteer ons vrijblijvend!

Tim Geuvels, medewerker landschap en erfgoed
tim.geuvels@rdv.provant.be / tel: 03 312 87 14

Van gewoon naar buitengewoon

WINNAAR BUITENGEWONE PLEKJES BEKEND

Het project Buitengewone plekjes bracht verloederde plaatsen en geëngageerde buurtbewoners, jeugdbewegingen, schoolkinderen en gemeentebesturen anderhalf jaar lang samen. Met de steun van de Antwerpse regionale landschappen en Landschapspark Zuidrand kregen 50 genomineerde plekjes in de provincie Antwerpen een stevige opknapbeurt.

In de Voorkempen werden 15 plekjes onder handen genomen. Het leukste plekje in de Voorkempen krijgt een feest cadeau! Welk plekje dit feest krijgt, werd bepaald door jouw stem! En die stemmen zijn intussen geteld, met enige trots kunnen we melden dat de buurtbewoners van het **Mierenbos in Schilde** binnenkort een feestje mogen bouwen.

Deze vergeten speeltuin kreeg een natuurlijke inrichting terwijl de bestaande infrastructuur werd behouden. Er werd een wilgenhut geplaatst en hagen, bessen- en bloesemstruiken aangeplant. Het gemeentebestuur en de jeugddienst van Schilde zorgde voor de kers op de taart met enkele nieuwe avontuurlijke speeltoestellen.

Alle buitengewone plekjes kan je bekijken op www.buitengewoneplekjes.be

Wedstrijdvraag

Maak kans op één van de vijf exemplaren van het boek 'Oude bossen van de Antwerpse Kempen'. Uit alle goede antwoorden op de wedstrijd vraag trekken we vijf gelukkigen.

Uit wat bestaan de dauwdruppeltjes op de tentakels van de zonnedaauw?

A. Water / B. Lijn en mierenzuur / C. Hars

Bezorg ons het antwoord met jouw gegevens via mail: info@rldvoorkempen.be of per post aan Regionaal Landschap de Voorkempen, Kasteeldreef 55, 2980 Zoersel

REGIONAAL LANDSCHAP DE VOORKEMPEN

Tel.: 03 312 87 11 | info@rldvoorkempen.be | www.rldvoorkempen.be